

Magda Ursache

Pe muchie de hârtie

Eseuri atipice

Editura Ideea Europeană
2012

Colecția: ISTORIA MENTALITĂȚILOR

Coperta colecției: Cristian Negoii

Coperta: reproducere după o lucrare de René Magritte

Lector: Rodica Diaconu

Tehnoredactor: Alexandra-Alina Preda

Editura Ideea Europeană

OP-22, CP-113, Sector 1, București,

Cod 014780, Romania

Tel/Fax: 4021-2125692; 4021-3106618

E-mail: office@ideeaeuropeana.ro

www.ideeaeuropeana.ro

Anul apariției: 2012

Ediție Digitală PDF

ISBN 978-606-594-007-9

Copyright © 2012 Ideea Europeană

Această carte în format digital este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

Cuprins

I. CRONICĂ VIVANTĂ A TRANZIȚIEI	5
EUROSOARTA CULTURII ROMÂNE	6
NEVOIA DE MODELE	9
VORBIND DIN OFF	12
„EU NU MĂ SPĂL DE POPORUL MEU”	16
MIC TRATAT DE INCORECTITUDINE POLITICĂ SAU ETICA ȘI ZETETICA	19
„GDE BUHAREST?”	22
LINIA FIERBINTE A PROZEI	26
„TĂUNII MEDIA”	30
LA GRAMMAIRE EST UNE CHANSON DOUCE.....	34
PRIMATUL ȘI PRIMATELE	37
O FAPTĂ DE CULTURĂ	39
II. ERORI AU FOST, ERORI SÎNT ÎNCĂ.....	42
„LIBERTATEA ESTE DREPTUL DE A NU MINȚI”	42
FOTOGRAFII MIȘCATE	45
CERCURILE CENZURII.....	50
O, BRAND FRUMOS, O, BRAND FRUMOS!	54
VARA E CA IARNA.....	57
PIXUL DE TREIȘPE.....	60
BRUIAJ DE CULTURĂ	62
DOCTORAT LA CALCEAMA.....	66
MICA ȚIGANIADĂ.....	69
PA MULT!	72
LIMBA (SLAVĂ) CE-O VORBIM.....	74
III. CRENGI DE LILIAȘ PE GRATIS.....	78
„E UNUL CARE CÂNTĂ MAI DULCE DECÂT MINE?”	78
COCOȘUL DIN DESAGĂ	81
„BACOVIA MI-I CONTEMPORAN”	83
LE CHEVALIER DE LA MÉMOIRE	86
CU BUNĂ-ȘTIINȚĂ, POEZIE.....	92
„LA CE BUN POETII ÎN VREMURI SĂRACE?”	94
CU CĂRȚILE SUB VREMI	97
PRUTEANU, COOL HAND.....	99

ULTIMUL „VAL”: TSUNAMI.....	102
CE ORĂ O FI „DINCOLO”?.....	104
CRISTAL DE CUVINTE.....	106
REFERINȚE CRITICE.....	109

MAGDA URSACHE s-a născut la București, la 20 decembrie 1943. A absolvit Colegiul „B.P. Hașdeu” din Buzău și Facultatea de filologie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași (1967). A lucrat în redacția revistei *Cronica* (redactor, Secția Poezie) și la Universitatea „Al. I. Cuza” (asistent la Catedra de Limba română). A debutat în revista *Cronica* (1968) cu o recenzie la volumul *Rod* de Cezar Ivănescu. Debut editorial cu volumul *A patra dimensiune* (eseuri despre poezia contemporană), Editura Junimea (1973). Colaborări la *Cronica*, *Convorbiri literare*, *Limba și literatură*, *Luceafărul*, *Bucovina literară*, *Oglinda literară*, *Pro Saeculum*, *Porto-Franco*, *Vitraliu*, *Revista română*, *Dacia literară* etc. Membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Romane: *Universitatea care ucide* (1996); *Astă vară n-a fost vară...* (1996); *Strigă acum...*(2000); *Conversație pe Titanic* (2001); *Rău de România* (2003); *Bursa de iluzii* (2005)

Ediții critice: Mircea Eliade, *Meșterul Manole* (1992), Mihai Eminescu, *Doina* (2000), Mihai Eminescu, *Luceafărul* (2001)

Antologii: *Duh și slovă*, antologie de poezie creștină (2002), Mircea Eliade, *Arta de a muri* (2006)

Publicistică: *Bolile spiritului critic. Eseuri atipice* (2006).

Premii literare: Premiul „Duiliu Zamfirescu” pentru volumul *Conversație pe Titanic* (2001); Premiul Asociației „Duiliu Zamfirescu” pentru sprijinirea culturii române (2002); Premiul Festivalului literar „Mihai Eminescu” pentru *Luceafărul*, ediție critică (2002); Premiul pentru proză al revistei *Convorbiri literare* (2006)

I
CRONICĂ VIVANTĂ A TRANZIȚIEI

EUROSOARTA CULTURII ROMÂNE

Spre luare aminte, reiau un fragment din nuvela *One of a Kind* de Julian Barnes, în traducerea Angelei Jianu, publicată de „România literară” în 31 mai 1990:

„– Există scriitori în România?”

– Da, se poate. Te gîndești probabil la Rebreanu. Sau la Sadoveanu. Dar mi-e teamă că ei nu mai sînt astăzi decît material pentru teze și studii”.

Încercările de-a pune *en vedette* cărți de doi eurocenți, de-a juca pe „carte scurtă”, au, iată, această consecință: cota zero a literaturii, a scriiturii române, despre care chiar noi am repetat postsocialist că n-ar fi decît un morman de fiare vechi. „Cultura română este o ficțiune”, se spunea în „Contrafort” (martie-iunie, 2001), cu ecou, peste timp, în „Suplimentul de cultură” al „Ziarului de Iași”: „România are o cultură provincială și mimetică chiar (cacofonie asumată de autor – n. mea) cînd pare originală” (6 februarie-4 martie 2005).

O întîmplare din (i)realitatea imediată? *Pupa russa*, romanul deceniului, aș zice, a intrat în programul *Les belles étrangères* alături de *Legături bolnăvicioase*; nemaipomenind de faptul că Hexagonul a putut afla ce-a publicat „trimisul nostru special”, Florin Lăzărescu, pragmaticul autore care (cf. unui interviu) scrie doar contra cost(uri).

Am tot diagnosticat cu *mînie liberă* în „Oglinda literară” bolile (sau bubele, cum vrem să le spunem) spiritului critic. Promit – mesaj defetist – că voi scrie despre ele și cu *euromînie liberă*, după întîi ianuarie 2007. Și asta pentru că nu prea cred în vindecarea lor. Criticaștrii sau *criticarii* (patentul Luizei Vasiliu, combinînd două vocabule, *critici* și *circari*) îi încurajează pe scriitorii de carton sau de palat țigănesc. Să te legitimezi ca autor e ușor: bani să ai de tipărit. În componența Asociației Scriitorilor din Iași se află și Bebe sexorcistul (publicat de Humanitas), și autoare de conspecte mai mult sau mai puțin conștiințioase (ca Noemi Bomher, vinovată de ceea ce am putea numi „delict de pick-pocket literar”; o intra plagiatul în „ordinea intelectuală europeană”, de-o păstrăm printre scriitorii cu carnet?); și dinozauri staliniști, ca D. Ignea *i tak dalše*, și poete fleuriste, pictorițe de cuvinte și neveste de critici situați în scaune de șefi. Nici la centru nu-i altfel. La *Miezul problemei* (Național TV, mart, a.c.), Pavel Coruș se lăuda c-a fost învolumat de o sută de ori: „nu sînt colonel, sînt scriitor”.

Dacă editorului privat nu-i pasă cine, ce, la ce vîrstă publică (se pătrunde atît de lesne la tipar și-n manualul de română), UR s-ar cuveni să fie mai exigentă cu primirile, de nu se vrea un sindicat oarecare, un CAR, o partidă crypto-politică. Dorim Asociație de scriitori sau de vecini, veri, cumnați, chiriași, afaceriști, ex-primari etc.?

Se inventează, ca pe vremea proletcultului, celebrități. Cei care fac parte dintr-un front de lucru, dintr-o cumetrie obțin pe nemeritate titlul de scriitor de top, sînt premiați de la *opera prima* la *opera omnia*. Se împart, între amici, prime, subvenții, sponsorizări, burse, se votează nominalizări pentru premii, în conformitate cu dorințele devotaților/ obligaților. Sau o fi cum versifica un premiatornic iașiot?: „Să urcăm doar pentru că urcarea face parte din noi”.

Oare ce și-o spune cititorul care parcurge versuri ca: „încerc să mușc din viață cu pofta/ celui ce-i place să mănînce agude/ neștiute, sălbatice și dulci-acrișoare/ cunoscute prin sate ca fiind simple

dude”, cînd află că autorul lor, Adi Cristi, gazetarul de la „24 de ore”, a fost răs-favorizat? Medaliatul, din ordin iliesc – zice-se – cu Meritul Cultural în grad de Cavaler (7.III.2006), a luat, ca la un semn, și premiul Asociației Scriitorilor din Iași în decembrie 2005 pentru publicistică, și Premiul pentru poezie al „Convorbirilor literare”, juriul fiind impresionat, pesemne, de versul „frumoasa mea cu fesele lăsate”, postmodernizat după frumoasa eminesciană „cu lungi și blonde plete”. Așadar, ce-și spune cititorul avizat? Cam ce-i scria Dan Petrescu lui Liviu Cangeopol, văleat 2000:

„N-aș sfătui pe nimeni să cumpere premiile noi și cu atît mai puțîn să le citească, afară de cazul că ar face parte din suita Cavalerului von Sacher-Masoch”.

Pîn’ să citești *Singur sub duș*, de-o pildă, află că scriitorul ultraeleganț nemirizat, Dan Chișu, e un nume care contează și-ncă cum în... *bookătăria* cea de toate zilele.

Să fie limpede: *cărți trecătoare* (sintagma G. Călinescu) au tot apărut, dar n-au fost mediatizate atît de inconștient, cu surlele și cu tobele media. Ignorații de mass-media, cît ar fi de performeri, rămîn ignorați de marele public. Ai canalele blocate, nu contezi. Diverși *zombies* lucrează „planificat” pentru lansarea cărților scrise pe repede. Află cine semnează în „Suplimentul de cultură” ieșean și-o să știi cine domină piața literară pe Bahlui. Eu, una, pot spune și cine o să ia premiu fără să văd cartea, după nume. Și-o să curgă apă multă pe Euro-Bahlui pînă s-o mai schimba cîte ceva. Pierduți în codrul de nepătruns al librăriilor sînt cei cu adevărat buni.

Casa editorială „Polirom”, una dintre cele 4-5 edituri cu alonjă, a depus destulă stăruință pentru a dovedi că 69 e o poziție rentabilă pentru ceea ce ni se dă drept literatură tînă. Și cîte edituri nu propun, la prețuri astronomice, informații însăilate ca proză despre orgasme perfecte, secreturi sexuale (ale lesbienelelor, travestiților, zoofililor, devierile sexuale fiind obligatorii pentru noul canon), doar-doar or concura tragodia femeii cu un fir alb în părul pubian, de la TV. La polul opus, romanul *smaltz* (peltea), tip Barbara Cartland.

Răspîndaci cu rubrici în reviste de cultură, zvoneri al căror cuvînt n-ar trebui să conteze își dau cu presupusul despre diferiți talentuoși. În paralel, se discreditează, se spulberă de-a dreptul autori care au ceva de spus. Ultimii mai au o alternativă: să se tacă asupra-le.

Cînd, în fine, *se posibilează* editarea necenzurată, ne trezim îngropați în literatură-trash, în editări la hurtă de care n-are nimeni nevoie. Sînt lăudate povestiri din lumea celor care cuvîntă anapoda și nu gîndesc. Un *scriitorist* (mulțumesc, Paul Goma!) chiar își intitulează ficțiunea *Text de tot căcatul*. Cîte cronici a avut *Băgău* și cîte *Manualul de sinucidere*? De cîte ori a fost invitat la TVR 1 Gheorghe Crăciun și cît spațiu de emisie s-a acordat și se acordă *Ghidului nesimțitului*, best-sellerul verii și al ediției Gaudeamus cu numărul 13? O glumiță și-atît ia maul tîrgului, autorul comunicînd *fluid* cu publicul, de la prima oră.

Contracultura atacă din toate pozițiile. Instanța critică pare a-și fi suspendat lucrările, dacă și Iri Columbeanu a ajuns să se creadă autor de succes: „numele meu se vinde”. Și asta pentru că populația subnutrită (și) mental e îndemnată să-i cumpere „Viața” ca Operă de căpătîi.

Grupuri de presiune fac jocurile (și joburile) la tîrguri de carte. Spațiul cel mai mare, ca autor, l-a ocupat la Romexpo, pe primul inel, Helen Exley cu „cadourile” ei: *Pentru o minunată mamă*, *Minunatei mele soacre*, *Iubitului meu tată*, *Unui om cu adevărat deosebit*, *soțul meu*. Cărticica *Dragostea e roata lumii* costa doar 14,90 lei/buc., iar *Înțelepciune pentru mileniul trei* (96 pag.) urca la 34,90 lei. Cititori mai puțîn „antrenați” spiritual, confundînd dovleacul cu caleașca, își cumpărau orice-i îndemna reclama.

Pe cale de consecință, condeieri stimabili ajung să viseze lei, alții decît ai bătrînului Hemingway. Pricep ciuda lui Witold Gombrowicz pe succesul unei cărți de consum, *Vraciul*, și hotărîrea sa de-a scrie, în contrareplică, un roman rentabil și încă în foileton, *Posedații*. Urmîndu-i, poate, exemplul, un stimabil slavist se amuza să compună romane pe care le semna Sandra Brown, contra încasări

substanțiale. Ca și cum torențiala Brown n-ar fi produs destulă marfă spre vânzare.

„Poate-i păcălim și cumpără”, mi-a spus o librăreasă SRL din Bacău. I-am răspuns că nu vreau să-mi păcălesc cititorii. M-a pedepsit: n-am mai văzut nici banii, nici exemplarele încredințate. Gombrowicz nu i-a păcălit, nereușind să scrie alt best-seller ca *Vraciul*. A rămas la long-seller. Ca urmare, lansarea traducerii semnate de polonistul Constantin Geambașu s-a făcut cu mult mai *tăcut*, la standul Paralelei 45, decît alături, la standul „Jurnalului național”, Tucă, Firea ori nu știu ce concurs pe calculator. „Eh, nu-mi plac cărțile cu foi moi”, a zis un blogger, confirmînd încă o dată că *Homo Gutenbergensis* pierde în fața lui *Homo Zappiens*.

Nu vreau să întîrzii pe ideea că în inelul prim al tîrgului de carte Gaudeamus își făceau loc tot felul de „rîngîieli culturale”. E spusa lui Cristian Tudor Popescu, precizînd că eructațiile cu pricina înseamnă paradă subculturală. Altfel formulat, jocuri cu magneți, ca acelea propuse de Teora pentru copiii corecți politic. Cărți bune erau de găsit (și) pe inelele doi și trei. Sau de negăsit: sediul editurii Compania n-am reușit să-l aflu, nici cartea lui Radu Mareș, *Ecluză*, tipărită de Aula. Cu puțin noroc, l-am aflat pe Victor Erofeev cu *Stalin cel bun* și alte *opuri inocolibile*, ca să le spun ca Luca Pițu, prezent la Paralela 45 cu *Dinspre ei și dinspre mine*, în colecția *Deschideri*.

Din „Gaudeamus”, buletinul tîrgului de carte nr. 2, 23 noiembrie, 2006, am aflat povestea sediului „Cărții Românești” din Nuferilor/ Gen. Berthelot, retrocedat proprietarului și cumpărat de Uniunea Notarilor Publici. În București, cum constat de fiecare dată cînd ajung acolo, librăriile sînt din ce în ce mai dosnice și mai nelalocul lor. A Universității a cedat hainelor de lux. În provincie nu-i altfel. Din cele opt librării din Suceava au rămas doar trei, ne spune cu amărăciune Ion Cozmei în editorialul „Țării fagilor”, nr. 2-3, 2006. Cît despre biblioteci, ele cad una după alta. Prin lege ar trebui să existe, la 25.000 de locuitori, măcar o bibliotecă publică. Dar e legea „observată” la noi? Simbolul revoluției (sau ce-o fi fost în decembrie '89) continuă să fie o bibliotecă arsă, dar și librăria (de pe bulevardul Copou) devenită depozit de scaune, ca pentru o scenografie la piesa lui Eugène Ionesco. Ființa deloc sau puțin cititoare, absentul cultural ocupă ecranele, farmecul tîmp al telenovelei cîștigă cursa. Cît timp o mai aduce cartea omul cu carte, Dan C. Mihăilescu? Poate dacă o reuși să vîre-n cap telespectatorilor, ca omonimul său Dr. Sonny Panglos, că *Lectura slăbește*. La noi, la Iaș, băiatul cel rău de la cablu a decis ca emisiunea *Parte de carte* să fie înlocuită cu o discuție loco despre sport, cum o cere Sfîntul Rating. Și, cum un sondaj ProTV (ianuarie, 2006) ne-a anunțat că 80% dintre români nu citesc neam și că 95% se informează numai de la televizor, viitor de aur cartea noastră are.

Dar criza cititului nu se explică și prin mediocritatea tipăriturilor? Că-ți vine să strigi *Nu trageți în cititor!*, cînd îl vezi pe Andrei Gheorghe scos în vitrină ca autor de raft prim (se caută scriituri lejere, fără frontiere), ca să-ți comunice sincron cu Charles Bucovski: „Cea mai bună viață de noapte este între picioarele unei femei”. Adevăr pe care „plicticoșii ăia bătrîni”, limitați de vechiul canon, nu l-ar putea formula atît de irefutabil.

Ediția cu numărul 13 a lansat o propunere: *un Nobel pentru noi!* Cum? Din Tombola Specială va rezulta Fondul Lectură, căruia Radio România îi va găsi destinații: debuturi, traduceri etc., pentru ca, *pe termen lung*, să avem, în fine, un nobelizabil. Dar de ce pe termen lung? *Este* un Goma. De ce nu-l sprijinim ca să obțină un Nobel bine-meritat? Sau mai funcționează vreo Constanța Crăciun (Cîța, așa o alinta Alexandru Balaci) care să se opună, cum s-a opus ea lui Blaga? În privința asta, a unui eventual Nobel, aici funcționează „complexata frăsuială”. Din cauza ei, a frăsuiei invidioase, pariez (că tot sînt la modă pariurile pe euroviitor) că Nobelul nu va fi obținut de Goma ori de Breban ori de Cărtărescu, ci de vreun „megaloman agresiv” (vezi eseul *Felix Culpa* contra lui Mircea Eliade), tipărit prin inginerii hidro-financiare, din China pînă-n Portugalia. N-ar fi exclus să fie transpus și-n zulu, ca J.R. Rowling. L-am numit pe Norman Manea, cel mai tradus scriitor român (20 de limbi) – un nume *pă toate gurile*, cum zicea cineva, plecat la 50 de ani din România, dar rămas cu dor de f(r)

agii Bucovinei. Autor de opuri „filozofarde și prolixе”, cum le cataloghează exact Alex Ștefănescu, dar cotate „descendentul lui Kafka”.

Și iată că am ajuns iarăși (și iarăși) la spinoasa problemă a coteriilor care împiedică valorizările corecte.

Cum nu cred în curcubeie la pachet, ca plăcintele, nici în șapte ani de vaci grase de la 1 ianuarie încolo, sînt de părere că avantajele acordate de UE se vor transforma în forme fără fond(uri) în lipsa unei strategii ferme în bătălia dură pentru eurosoarta noastră literară. Și o vom pierde dacă ne vom rezolva carențele de modernitate prin rețetă impusă de *teleintelctuali*, dacă vom încerca să exportăm cultura comercială (presupunînd că e cultură) a *pragmatilor* (mulțumesc, Mircea Cărtărescu!).

Voci critice există. După mine, Daniel Cristea Enache scrie nu mai puțin bine decît Nicolae Manolescu. El și alții ca el ar trebui să exercite rolul sanificant al criticii de întîmpinare, cum au făcut-o, la vremea lor, Maiorescu-Lovinescu-G. Călinescu. Și asta ca să nu devenim eurolaci în literatură, cu punga puțind a pustiu, dar și cu datorii neonorate.

Mărturisesc: lozinca directorului Ateneului Tătărași, Benoît Vitse, *Din cartier spre Europa*, îmi displace, cum îmi displace poziția de slujnicar. Spre Europa, dar cu convingerea că subtilitățile de limbă (da, pe euromânește!) ale marilor scriitori trebuie managerizate isteț, prin măsuri raționale și naționale. *Baza de date Aurel Sasu* e, slavă Domnului, bogată. Și ce-ar fi să-l contrazicem pe suscitatul Julian Barnes:

„V-ați gîndit vreodată că, în diferite domenii, România a reușit să producă cîte unul singur – dar unul singur – artist important? De parcă neamul acesta nu ar avea forță decît pentru un singur exemplar, precum acele flori care își canalizează energia într-o singură floare. De pildă, un singur mare sculptor – Brîncuși; un dramaturg – Ionesco; un compozitor – Eminescu; un caricaturist – Steinberg. Chiar și un mare mit popular – Dracula”.

Cum să-l contrazicem? Promovînd Eminescu, I.L. Caragiale, Iorga, Baba, Eliade, Celibidache și lista rămîne deschisă.

Altfel, *fericiți cei ce speră!*, cum crede Radu Mareș, autorul *Manualului de sinucidere*.

„Vitrăliu”, decembrie 2006

NEVOIA DE MODELE

După *fractura* '89 (mulțumesc, Val Gheorghiu!), caracteristică a devenit agresivitatea cu care s-a încercat anihilarea modelelor, dar și a celor care se revendicau de la ele. De repudiat sînt Iorga și iorghîștii, Blaga și „tonții mioritici”, Nae și năiștii, mai ales „țuțerii lui Țuțea”. Stalinozaurii i-au găsit „suspecți” (cum i-au mai găsit de altfel, în anii cincizeci, cînd i-au eliminat din literatură) pe Eliade, pe Cioran, pe Noica. Colții benigni ai demi-ilegaliștilor PCR au devenit maligni: marxizanți reactivați ca globalizatori acuză sferto-fascismul lui Crainic, tinerețea legionară a lui Eliade, admirația pentru Fühler a lui Cioran, dar și „structura stalinistă” a lui Noica sau jdanovismul lui Călinescu. Opiniomani conjuncturali, cu basca lui Che Guevara trasă pe ochi, au decretat că „intelectualii cu pricina” (Eliade-Cioran-Noica) „nu pot constitui nici pe departe modele de onorabilitate ideologică”.

Germenii comuniști dau lăstari viguroși. *Ucenicul ascultător* (mulțumesc, Adrian Popescu!), atent să nu fie care-cumva incorect politic, acuză din mersul tren(d)ului, mai totdeauna după ureche. Spune-o de o mie de ori și minciuna devine adevăr-adevărat. Unii sînt doar manevrabili și creduli (în Laignel-Lavastine). Valentin Protopopescu, jurnalist și eseist, cum îl recomandă micul ecran, refuză

net să recunoască locul lui Mircea Eliade în Istoria religiilor. Ce dacă savantul român a fost membru al Academiei Americane, *Distinguished Professor* al Universității din Chicago, *Doctor Honoris Causa* al Universității din Yale? Protopopescu are toată libertatea să-l hulească, neimpresionat de titluri. Ia mai terminați cu acest hibrid comunisto-legionar, care-l adora *in petto* pe Ceaușescu! Delirul a fost găzduit pe un canal TV, mass-media contribuind nestingherite la astfel de compromiteri. Alina Mugiuc formulează același îndemn „academic”: să terminăm odată cu „trioul sacru” Eliade-Cioran-Noica, dând personal o probă de desacralizare, cu Iisus. Când cântăreața irlandeză Sinead O’ Connor a rupt fotografia Papei Ioan Paul al II-lea, a fost fluierată pînă a ieșit din scenă plîngînd. Tot în lacrimi, și-a cerut scuze. Politoloaga de top Alina Mugiuc aduce la zi propaganda antireligioasă de la răposatul Învățămint ideologic, aseasonînd-o cu nuduri și cu scene de sex oral. Spectatorii (fani *Ciao Darwin*, pesemne) se amuză „intelectual” de Hristos, „amant cu totul incapabil” în viziunea *heraclitoridiană* a autoarei. Diriginta care dă note la conduită civic-democrată reacționează astfel la critică: „Aveam eu bănuiele că trăim între sălbatici” („Suplimentul de cultură”, nr. 63, 11-17 februarie 2006).

În ce-l privește pe Nae Ionescu, dezacordul e aproape comun. Totul e amendabil, de la opțiunile politice la operă, insignifiantă ori plagiată. Semințele spirituale aruncate generos la cursuri n-ar fi fost decît ciuguleli de prin cărțile altora. Acuzația de rapt e „totalmente fără obiect” după Mihai Șora: „Cursurile lui Nae Ionescu nu erau texte scrise. Erau texte vorbite. Cursurile publicate nu au fost revăzute de Nae Ionescu, nu au bunul lui de tipar. Ele au fost preluate de la stenograful aflat în sala de curs. Nu Nae a dispus stenografierea cursurilor” („Dilema”, nr. 105, 27 ianuarie-2 februarie, 2006).

O ciudată formă de autism etic persistă în varii forme: cui ce-i pasă. Într-un moment normal (dar la noi mereu *nu-i momentul*), s-ar putea vorbi „cu înțelegere depasionată”, cum recomandă Luca Pițu, despre Nae Ionescu, fără să fii bănuie că ți-ai propus să-l reînvii pe Căpitan ori legionarismul. Înverșunările în exces se țin lanț: un dascăl dirijîndu-și discipolii spre „frenchie criminală”, diagnostichează Alexandru Laszlo, moderat de Gh. Grigurcu.

Pătații (retrăind momentul Roller) și justițiarii puri și simpli au dat în patima revizuirii aristocrației intelectuale interbelice și desfid „aberațiile lor pioase despre spiritualitatea românească”.

Invitat la *Parte de carte*, procustianul critic de direcție din anii cincizeci, Paul Cornea, vorbește despre oia neagră și compromisă a poeziei, Nichita Stănescu.

Argumentul purității morale nu se aduce decît în cazul unora și pe sărite. Sorin Toma a fost absolvit de scoaterea „putrefactului” Arghezi din presă și din edituri (ed. Compania a publicat *Privind înapoi*. Amintirile unui fost ziarist comunist, redactor-șef al „Scînteii”, din 1947 pînă în 1960), iar Tudor Arghezi, așezat de Ralea în proximitatea lui Eminescu, e încă reexaminat și notat ca „marele zero”.

Vrei să cunoști mentalitatea unei generații? Urmărește-i modelele la care se raportează. Ce-a însemnat Vasile Pârvan pentru Arșavir Acterian, Nae Ionescu pentru Mircea Eliade, Eminescu pentru Petre Țuțea. „Urmele” lui Eminescu se văd în poezia multora, de la Blaga la Cezar Ivănescu, de la Marin Sorescu și Nichita Stănescu la Gheorghe Lupu, autorul unui tulburător *Bocet pentru Eminescu*.

„Meșter grindă” lui I.D. Sârbu a fost Blaga, „destul de plicticos ca poet și epigon ca filosof”, după Dan Petrescu. Maeștrii lui Sadoveanu au fost Neculce și Creangă. Ion Barbu se mărturisea: „Am o singură evlavie, Edgar Poe, și trei admirații: Mallarmé, Rilke, Rimbaud”. „Evlavie” pentru Poe și pentru Eminescu a avut și Mihai Ursachi.

Mai tinerii relativizează totul, pînă la anihilare, respectul valorilor fiind taxat drept expresie nomenclaturistă, ca și coborîrea *ad fontes*.

Marianei Coruț îi repugnă biata *Mamă* a lui Coșbuc, motiv să-i ocărăscă pe „niște făuritori de manuale atît de imbecili încît să introducă balada asta în citirea de școală generală”.

„În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale...”

Oare numai retardații cultural mai deschid o carte de George Coșbuc? Ramiro Ortiz, care-l aprecia și pentru truda de 20 de ani la traducerea *Divinei Comedii*, evocă într-o notă spusă admirativă a poetului ardelean:

„Mare șarlatan Dante ăsta al Dumneavoastră, domnule”.

Altcineva se simte stînjenit de Goga. În *Catalogul literaturii de război, o mătrăgună care trebuie stîrpită* („Scînteia”, 1944), erau „înfierați” Radu Gyr pentru *Poeme de război*, Virgil Gheorghiu pentru *Ard malurile Nistrului*, Vasile Militaru pentru *Fapte de arme*. Cum cultul eroilor a ajuns iarăși blamabil, Vasile Militaru e ridiculizat ca desuet, mărginit, involuat. Și, ca el, toți cei care, între a-și trăda un prieten și a-și trăda țara, nu sacrifică țara, după îndemn E.M. Forster. Vasile Militaru avea 74 de ani cînd a fost condamnat de Tribunalul Militar Craiova la 42 de ani de detenție pentru uneltire contra ordinii sociale cu confiscarea averii. A atîrnat greu acuza că deține publicații interzise. După 18 zile de la pronunțarea sentinței a murit la Ocnele-Mari. Ar fi avut, la eliberarea din temniță, 116 ani.

Desființările „naționaliștilor” (și mă refer la ce numea Rădulescu-Motru „naționalism pozitiv”) se fac fără argumente, iar simțul pentru măsură cam lipsește. Tradiția nu poate împiedica, bloca, dacă știi cum s-o asimilezi. *Levantul* e un bun exemplu. S-a întîmplat, se va întîmpla ca tinerii să se simtă îngrădiți de bătrîni. Buba-i alta: că sîntem împinși să nu mai credem în capacitatea creatoare a românilor și să disprețuim „matca etnică”. Politoloaga noastră de recunoaștere internațională, Alina Mungiu, detestă „promovarea asta naționalistă a unei istorii culturale scurte și sărace”; „cultura noastră mică și coruptă”, pe care se străduiește din greu s-o asaneze: „Studentii mei de la Științe politice sînt inteligenți și prosperi peste medie, dar nu citesc literatură deloc (...); și-au creat un univers cultural al lor, care nu are nimic românesc”. *Tel maître, tel valet*. De limba maternă s-a despărțit, scrie „mai mult în engleză”, „că-i mai complexă decît româna”. Și, vai nouă!: „nu găsesc pe nimeni să-mi traducă în română cărțile publicate în Occident”. Simt nevoia să precizez că am citat exact din „Suplimentul de cultură” al „Ziarului de Iași”, din 11-17 februarie a.c. Cum arată și gîndește atît de *occi*, mediocrii de literați „se deșiră de invidie”. Unii „vor să dea peste mine cu mașina, asta e. Nu merg pe jos decît la Washington”. Și ce-ar mai primeni Alina Mungiu cutuma istoriei literare ca pe prostire (cearșaf, în limba standard, a cărei pronunție o deține atît de precar).

Dacă scrii ceva despre caracterul român al literaturii române, ca să-l parafrazez pe Peter Ackroyd, D. Țepeneag ți-a și dat șah mat: „Civilizația modernă e o negare (treptată) a ființei naționale”.

Ca-n proletcult, specificul național e considerat erezie, etnia o arhaitate, ethosul a devenit antiintelectual pentru intelectualii recentți, idealul național se cuvine purificat, iar „fluierile rustice” (Iorga, Blaga, E. Bernea, Mehedinți) – amuțite.

Bunul orgoliu istoric e blamat de 15 ani încoace. O spun limpede: coșmarul meu absolut e Dictatura Ceau și naționalismul socialist, dar rehabilitarea termenului *românesc* se impune, ca și lecția lui Eminescu: „a gîndi european, dar românește”. Contribuția noastră la un patrimoniu globalizat se va face cu *Miorița* și cu *Meșterul Manole*, cum a presupus Mircea Eliade, chiar dacă lui Alexandru Vakulovski *Miorița* îi „miroase a zoofilie” și *Meșterul Manole* „a necrofilie”.

Inconformiști de două parale încearcă detronarea unor nume fundamentale. Ca teleastul Andrei Gheorghe care ne toacă obstinant, cu tupeul lui cît Casa Poporului, că „Eminescu nu-i cel mai mare”, că „nu-i poet național”, modele de succes fiind *numai sportivii*.

„Eu n-am nevoie de modele” e un laitmotiv, ca și delimitarea de înaintași. Relația maestru-

ucenic e *useless*, ca și scrisul cu pixul. Dihonia a scăpat printre generații. Fiecare e adânc controversabil pentru fiecare, dorindu-se etalon, neapărat în defavoarea celuilalt. Ultima bătălie pentru canon: fracturiștii de la București *versus* neoexpresioniștii de la Cluj. O perioadă, problema presei literare era: Buzura e mai compromis de pactul cu Puterea decât Pleșu sau Invers?

Țușea e indezirabil pentru Mircea Cărtărescu (și-a însușit recomandarea de exorcizare a demonului naționalist) și-l pixuează ca pe „un tataie excentric”, maieutizînd prin cîrciumi. Vînătorul e vînat și revizuitorul revizuit. Mai tînărul Vakulovski îl „rade” în acești termeni: „Azi am văzut o emisiune cu Cărtărescu. Mi s-a făcut milă de el. Sfrijit, cu mîinile între picioare pe tot parcursul emisiunii. Un șoarece de bibliotecă. Dacă ar apărea mai des în emisiuni, elevii de la școală ar începe să se poreclească cu *cărtărescu* în loc de *bou*”.

Cum e nevoie de teren aproape virgin, noii descălecători detonează nume, de la clasicii nemuritori și reci la Școala de la Tîrgoviște și la Gheorghe Crăciun, *Pupa russa* pîrînd plicticos și scris fără talent unui cobreslaș mai fraged.

„Ce treabă am eu cu Rebreanu, cu Breban, cu... cu... cu...?” se întreba un autor gonflat de o editură cu renume, tipărit într-o serie ce-ar putea împrumuta titlul de la Marcel Duchamp, *Urinoar*. Junele s-a vindecat de... sindromul Alecsandri, violînd curcanul.

„Milenariștii”, prea siguri pe ce spun, cred, fac, își manifestă deschis dezinteresul pentru tot ce se scria înainte de ei, convinși că vor isprăvi hîrtia cu istorioare deochete, altfel zis sotadice, vechi de cînd îi lumea lume. Noutatea, opoziția modernă o fi romanul *Băgău*, obținînd nota zece la debut și la ne-simț? Sau *Singur sub duș*, de Dan Chișu, cu frăzuțe ca „Norocul meu este că am început să mă piș”? Trist este că astfel de celebrități ca Lăzărescu, Ștefănescu *et j'en passe* sînt trimise peste granițele (spiritualizate) să reprezinte literatura contemporană.

„Răul e vulgaritatea”, scria Montherlant. Inversînd, vul-garitatea e răul actual. Iar societatea noastră „veselă și spălată pe creier”, după diagnosticul lui Patapievici, oferă un set de valori amurale, dacă nu imorale de-a dreptul. Modele? Gimnastica sexuală pe post de muzică, familia Vijelie, de trei ori femeia, Guță manelistul și Bebe sexologul. A, și *Harry Potter*, pe care cititorii bibliotecii „Gh. Asachi” din Iași îl preferă lui Creangă.

„Prețul inculturii va fi barbaria”, trage un semnal de alarmă Mihai Șora, doar-doar o fi cineva să-l audă. În ce mă privește, prefer, în acest moment, să sper că Mircea Vulcănescu a avut dreptate:

„La români se poate cînd nu se mai poate”.

„Revista română” nr. 1, martie 2006

VORBIND DIN OFF

„Tradiția e substanța istoriei, cum este eternitatea substanța timpului.”

Miguel de Unamuno, *La tradición eterna*

Nu pricep cum se-ntîmplă, nu-nțeleg cum se poate, dar tema modelelor provoacă umori temperamentale condeierilor. Devin, ca la un semn, iritabili, fără a fi și expresivi (vorba lui nenea Iancu), dînd glas mare motivului iritării: valorizările celuilalt.

Constatam în primul număr al „Revistei române”, re-brenduit de Liviu Papuc, leacist (de la

Leca Morariu) convins, că ne-am obișnuit să șocăm aplicînd clasicilor terapia de șoc. *Ceata de inși agitați* (mulțumesc, Alex Ștefănescu!), strîmbînd din nas la „izul” național (*gap*-ul dintre generații este exprimat frust de un poet nouăzecist: „chiloții curați să învingă mereu ciorapii murdari”; mie comunicarea între generații mi se pare mai rodnică decît conflictul bătrîni-tineri), îi declară închistați și inhibați, crispați și intimidați pe cei care încearcă să re-descopere *modernitatea clasicilor*. Sintagma aparține eminescologului Ioan Constantinescu, îngropat prea devreme de gherila universitară iașiotă.

Mai nou, ceata cu pricina vrea să găsească o pereche poetului nepereche, eventual pe Veronica Micle, singura femeie cu bust din parcul Copou, iar LiterNet lansează concursul *Pune-l pe Eminescu la produs*. Inițiativa măreață a unui dez-inhibat de canonul valoric tradițional e comentată pe prima pagină a ziarului „Adevărul”, din 13 iulie, 2006:

„Vrei să te simți anti-sistem, să zdruncini și tu șandramaua culturii oficiale? Asociază numele Imensului de un produs capabil să satisfacă prozaica posteritate”.

Adică să asociem musai numele poetului cu un produs de larg consum, de preferință ceva reciclabil și asta în necunoașterea faptului că există deja iaurt Luceafărul. Hai, internetonți, contribuți la demolarea clasicului, fumat și expirat, lipiți-i numele de ace, brice și carice, de vreo pompă de defundat chiuvete, de vreo minge de fotbal, de vreun lighean sau de vreo oală sub presiune. N-ați vrea să beți un brandy *Mortua est*? Să folosiți prezervativul *Somnoroase păsărele*? Să-i vedeți fotografia, diminețile, pe capacul cutiei de margarină sau al WC-ului? O mamă, dulce mamă, ne dai paté Eminescu dacă n-ai Hamé? Că și Horia Gârbea, responsabil cu *bagajul de imagine* al UR, exclamă excedat: „Eminescu nu e o târfă să-l scoți la produs”.

Ia să-l de-mitizăm pe Eminescu, urlă durii, reacționînd ca niște computere virusate. Doar fletii cu „complexul patriei” (vai de eurosteaua lor!) îi mai citesc articolele politice. Ia mai terminați cu rîul-ramul și relaxați-vă. Vacile relaxate dau cel mai bun eurolat. România e *terra deserta*, pămînt pustiu din p.d.v. cultural. N-avem cultură (e mică-mică, exact ca-n reclama despre taxa la nuș ce telefonie). Nu contează că „Junimea” lui Cezar Ivănescu a editat cartea lui Jean-Yves Conrad, *Roumanie, capitale... Paris*, despre personalitățile românești care îmbogățesc și Franța.

Cîți nu întrețin confuzia, nu fac valorizări cu ciocanul (fără seceră, ce-i drept; seceră a cam dispărut, dar a rămas în dotare ciocanul). A fost declarată industria un morman de fiare vechi, de ce n-ar fi declarată și cultura un morman tot de fiare sau de animale mici: iepuri, șobolani de cîmp, popîndăi, papagali, șopîrle etc., chit că Eminescu (cel păros), Caragiale (antiutopistul), Creangă (surclasat de Rowling) produc performant, peste plan și peste timp, îmbogățind editori improvizăți.

Cavaleri ai tristei figuri (cu teribilism nu numai juvenil și cu superficialitate arogantă) denunță... performanțele culturale eliadești, cioraniene, călinesciene, noichiene, ca să ne intre-n cap că „România are o cultură provincială și mimetică chiar (cacofonie universitară, nota mea) cînd pare originală”. Un căpșunar *intello* la unguri pretindea ca statul (român!) să acționeze *cu modestie* pentru sprijinirea culturii. „Eu aș propune desființarea Ministerului Culturii”, cerea insul într-un... supliment de cultură.

Canonul trebuie redesenat, cum spuneam, cu... ciocanul. Nu Arghezi, ci Tzara; nu Blaga, ci Fondane, nu Rebreanu, ci H. Bonciu, nu Camil Petrescu, ci Blecher sau Sebastian. Oculțații trebuie să ia neapărat locul cuiva, ca și cum n-ar avea locul lor. Un scriitor rus spunea că ficatul vînatului e mai gustos cînd e smuls proaspăt din viscere. Și ficatul de om, pare-se. De om vînat. De scriitor vînat, ca Buzura. Pentru că aceiași/ alți cavaleri care se bat cu clasicii își propun să elimine și concurenții contemporani: vii ori morți recent.

Ia să-l zvîrlim din manual pe Marin Preda cu romanul acela îndemnînd la violență și grosier, *Moromeții*, cum cerea, într-o „Românie literară” de octombrie 2001, Marius Dobrin. Ia să-l scoatem din calcul (și-l scoatem) pe Paul Goma. Să rămîna-n cărți Norman Manea, nobelizabilul, tradus din

China pînă-n Portugalia. Eventual, să le arătăm străinilor numai găurile din cașcaval, Manea fiind una dintre cele mai mari.

Elita a mai fost odată distrusă, la propriu, în închisorile comuniste. De ce n-am moșteni procesul, măcar la figurat? De ce n-am upercuta în fel și chip marile nume, de ce n-am ținti călcîiele vulnerabile, amplificînd deruta spirituală?

Cineva se lăuda într-o revistă de cultură: „Prin liceu, în loc să-i citesc pe mulții «mari» autori români (și trebuie să spun că pe majoritatea nu i-am citit și n-am de gînd s-o fac) citeam o groază de cărți de teatru”. În nici un caz Camil Petrescu, în nici un caz Blaga: „n-au legătură cu teatrul”.

Altcineva își exprima tot acolo preferințele, citîndu-i, în această ordine, pe Vakulovski (n-a spus care dintre cei doi, dar bănuiesc motivația: argoul, nu studentesc, ci mitocănesc al prozatorului care se conduce în viață după preceptul: „Dacă societatea te fute, fute-o și tu”), pe Borges și pe Heidegger. O fi fost ironie la mijloc? Aș prefera să fi fost.

Ferească Dumnezeu să constăți că scara de valorizări e strîmbă (m-aș fi așteptat ca, postdechembrist, să se facă puțină dreptate lui Crainic, lui Radu Gyr, lui Pan M. Vizirescu, lui Anton Golopenția), că treptele lipsă din comunism au rămas lipsă, iar celelalte sînt și mai șubrede după ultimele „revizuirii”. Reexaminări se fac mereu, cu fiecare istorie literară, cu fiecui studiu nou apărut, dar nu fără dreaptă cumpănă.

Ce dacă profesioniștii momentului sînt alții decît premia(n)ții? Ce dacă se cultivă ambiguitatea de 7x7 feluri, ca să încapă la praznic autori de *Trivial-literatur*, cu vocația licențiosului și atît? Mereu în defect de auz sau de înțelegere privind formularea *reale valori naționale*, agitații sînt dispuși să-ți arunce cu *vitriion englezesc* (Năică!) în ochi. Te categorisesc cu infatuare pășunist, îți dau *exit* cu virulență ideologică de ani cincizeci. Cel mai frust e tot nouăzecistul antecitat: „Generația mea (...) nu și-a băgat degetu-n cur ca să vadă dincotro/ bate vîntul”. O, ba da! Foștii utecei au acționat mereu la moment oportun(ist). Iar trendu' actual e să fii neointernaționalist, să-l ridiculizezi pe Eminescu, să fii inclement cu Noica și cu G. Călinescu, cu Iorga și cu Pârvan, să faci distincție între cultură (pe care au făcut-o fosilele) și *cooltură* (mulțumesc, Alex. Leo Șerban!) sau mai rău: cult-ură, cu varianta Colt-ură, ca-n estul sălbatic. „Înainte de-a fi descoperit, sălbaticul (citește *non-vesticul*, nota mea) a fost mai întîi inventat”. Și la G. Cochiara o să revin cu alt prilej.

Trăim în paradigma lui *de*: de-structurare, de-sacralizare, dar și de-moralizare, de-formare; mai puțin de-secretizare. De-construim tot, de la instituții la statui. Lui Adrian Dinu Rachieru îi trimit cărțile mele la Timișoara, pe Bulevardul C. Coposu, *fost* Vasile Pârvan.

Pus pe ziceri și contraziceri neargumentate, Iulian Pruteanu-Isăcescu răbufnește contra mea cu avînt polemic, într-o *coolatitude*. „Am citit pe nerăsuflăte eseul *Magdăi* (sublinierea mea: de n-o fi batjocoros, redactorul «Revistei române» nu le prea are cu gramatica de-a patra) *Ursache* și n-am înțeles de ce”. A citi pe nerăsuflăte înseamnă a citi fără a citi. Numai a act de comunicare corectă nu aduce să opinezi despre ce-ai citit/citat greșit, să contrazici ce crezi că ai înțeles.

Cuprins de emoție negativă la nume ca Nae Ionescu ori G. Călinescu (pentru unii, sarcina intrării în UE este respectarea diferenței etnice; pentru alții, ieșirea de sub umbrela tricoloră), înhață pixul ca pe-o lance și confecționează manifest două liste (deși lista la români e *dans le vent*, eu n-aș fi făcut prostia de-a o alcătui). Una de modele, alta de „anti-modele” și mi le atribuie generos (și mincinos).

Pe lista contrafăcută a „anti-modelelor” mele ar figura Mihai Șora, Mircea Cărtărescu, Laszlo Alexandru, Mariana Codruț etc. Dacă mi-ar fi parcurs textul fără întunecare-n ochi și curat la cuget, comentatorul ar fi înțeles – poate – nu bag mîna-n foc – că pentru mine Șora e model paidetic, la fel ca nedreptățitul, după machiaverlicul din '89, Noica. Dar numele Mihai Șora a fost adus în pagină nu ca model ori „anti-model”, ci în sprijinul respingerii acuzei de plagiat, acuză reiterată cu înverșunare

de varii detractori.

„Cursurile lui Nae Ionescu nu erau texte scrise. Erau texte vorbite. Cursurile publicate nu au fost revăzute de Nae Ionescu, nu au bunul lui de tipar. Ele au fost preluate de la stenograful aflat în sala de curs. Nu Nae a dispus stenografierea cursurilor”, afirma Șora în „Dilema”, nr. 105, 27 ianuarie-2 februarie 2006.

Au fost editate cursurile lui Nae Ionescu științific, avizat, avertizat, ca ale lui Michel Foucault, de-o pildă? N-au fost. Și nu l-am propus pe Nae Ionescu model absolut pentru toți, ci am deplîns nedreptatea etichetei de plagiator, citîndu-i elevul: Mihai Șora.

Mă întreb și îmi întreb cititorii de bună-credință: de unde o fi dedus Iulian Pruteanu-Isăcescu faptul că filosoful Șora e un anti-model, cînd *Eu & tu & el & ea... sau dialogul generalizat* face parte dintre lecturile mele esențiale? La fel, poetul (între primii trei, cu siguranță) și prozatorul de excepție Mircea Cărtărescu. Reiau ce-am scris, poate m-o citi mai pe suflate: *Tradiția nu poate împiedica, bloca, dacă știi cum s-o asimilezi. Levantul e un bun exemplu. Sau polițaiul gîndirii mele nu știe cine a scris Levantul, dar atitudinează?*

Retentiv foarte la exemplificările mele, Iulian Pruteanu-Isăcescu îmi mai atribuie (halal procedeu!) un „anti-model”: Laszlo Alexandru, căruia nici nu-i transcrie bine numele. Că nu-l urmez pe curajosul critic în ideea (moderată și de Gheorghe Grigurcu, de altfel, prin simpla citare a discipolilor lui Nae Ionescu: Eliade, Noica, Mircea Vulcănescu, Pandrea, Țuțea, Șora) că profesorul și-ar fi împins elevii spre „frenezie criminală”, asta-i altă căciulă.

În coșul meu de „anti-modele” e pusă și Mariana Codruț. Am tras și eu de *storurile galbene*, fără a vedea mare lucru înăuntru, dar s-o consider pe autoarea volumului de poezie bună, *Măceșul din magazia de lemne*, „anti-model”? Doar că mă opuneam propunerii de-a fi eliminată din manuale *Mama* de Coșbuc, prea *castizo* (vorba lui Unamuno) pentru gustul publicistei.

Alte exemple de argumentație precară, bizuită pe inexactități nu mai dau, deși ar mai fi destule în intervenția lui Iulian Pruteanu-Isăcescu. Așa-i cînd înghiți, sorbi, hăpăi pe nerăsuflăte un text și cînd listezi (gîndești) în termeni polari. *CDZ* (cedez), cum scrie Miruna Vlada. Numai că, după ce-mi atribuie o listă ortodoxă, incluzîndu-i pe partizanii unei *forma mentis* românească, își prezintă lista proprie, heterodoxă, nu fără a mă depuncta că-l țin sub pernă pe Vasile Militaru. Pe vremea *culturii cu sens unic*, dat de Răutu-Moraru-Șelmaru-Vitner-Crohmălniceanu-Cornea, depoziția asta m-ar fi băgat la pușcărie. Ai mei ar fi Iorga, Blaga, Țuțea (Eminescu ține, ca-n baladă, mijloacele; Gyr, marginile), Ion Barbu, Sadoveanu. Lista sa e mult mai încăpătoare: de la Poe la Gheo, de la Carmen Sylva la Elisabeta Rizea (parcă vorbeam de modele intelectuale), de la Proust la autoarea lui *Harry Potter*. Altfel spus, eu m-aș limita la numele tradiției și n-oi fi auzit de Saramago și de Rushdie, în timp ce unghiul de evaluare al semnatarului „atitudinii” e diferit total. Da, sînt *obligată* (spus cu vocabula lui Cioran) modelelor românești, care m-au ajutat să înaintez. „Cît timp judec în istorie – iar nu în absolut – nu pot gîndi nimic fără să țin seama de neamul meu”, nota Mircea Eliade în *Jurnalul portughez*. Ciudat este însă că acest cetățean al lumii, pe numele său Iulian Pruteanu-Isăcescu, îl pune pe rug *post-mortem* pe Nae Ionescu, dar îl absolvă pe Ezra Pound, probabil cu împăcăciune ecumenică. Aceeași care îl face să admire („am avut șansa să văd piesa Alinei Mungiu”) lupta fictorei cu dracii personali, dar să și afirme că „scenele de sex oral întregesc (după părerea mea) imaginea unei lumi”. Ce să mai zici decît că lumea-i cum este și ca dînsa (nu) sîntem noi?

În rest, înțelegere în diversitate, deși eu cred că neajutorării în ale gustului nu trebuie lăsați pradă Vacanței Mari a Intellectului; critica e datoare să se bată pentru a-i corija. Altfel, fiecare cu Naele și cu Platonul lui. *À bon entendeur, salut!*

„EU NU MĂ SPĂL DE POPORUL MEU”

„A nu avea patrie e cea mai amară pedeapsă pentru oameni.”

Edgar Quinet

Deși mă aștept să fiu ironizată ca Voce a Patriotului Național, am să abordez *starea noțiunii de patrie*, constant caricată după *fractura '89*.

Cel mai șocant exemplu de cenzură mi-a fost dat să-l aflu... postsocialist. Am cunoscut, câtă vreme am fost redactor la revista „Cronica”, tot soiul de cenzeni, de la cenzorul radical și ultrasensibil („Basarabia e cuvânt interzis, tovărășico. Ce, vrei să între rușii peste noi?”) la cenzorul ipocrit („Îți vreau binele, e păcat să nu-ți apară cartea asta. Taie ce-i de tăiat și-ți dau bunul de tipar.”); de la cenzorul salvator („Te-am scăpat o dată, am trecut cu vederea, bagă de seamă!”) la cenzorul torționar, care te reclama la șef că ai avut obiecții la „îndrumările lui” și propunea sancțiuni. Am crezut că topul cenzurii comuniste l-a deținut, după '80, interzicerea reeditării *Baronului Münchhausen* (Baronul Minciună). M-am înșelat. M-am confruntat cu cenzurarea a tot ce mirosea a libertate de exprimare, însă nu mi-aș fi imaginat că voi fi martoră la cenzurarea cuvântului *patrie*. Îngrijitoarea unui volum antologic din poeziile unui scriitor ieșean dispărut a înlocuit cuvântul cu... puncte-puncte. Hîrtia ne înțelege și ne iartă, suportă orice, numai vocabula... *patrie* nu. Cuvântul ăsta nu mai merge! E de rușine și de injurie, ca și națiune, limbă maternă, „spațiu matrice”. Etnia? Ficțiune, ca și istoria. Dumneavoastră, dragi români, nici nu existați, vi se pare numai că existați!

În lunga noapte sovietică de după 23 august 1944, nu numai Basarabia era cuvânt prohibit, ci și România. Numele țării trebuia ocolit ori parafrazat. Ideea națională era repudiată la fel ca nazismul, predicția favorită fiind, atunci, că vom deveni gubernie a Măreței Uniuni. Pentru *Hora Unirii* s-a făcut gherlă. Semnificativ pentru cei care nu refuză *punerea în rost românesc* (C. Noica), în Negurenii lui Leo Butnaru, mireasa se scoate din casă cu *Hora Unirii*, zisă și *Dansul Mare*.

Între 1946 și 1948 a funcționat o asociație subversivă, „M. Eminescu”, opusă sovietizării. Membrii ei, Vladimir Streinu, Constant Tonegaru, Șerban Cioculescu, Jordan Chimet, Teohar Mihadaș, Dinu Pillat, Pavel Chihăia au fost arestați. Apelurile la foruri internaționale din SUA, Franța, Belgia au rămas fără răspuns. Pentru ideea națională, Anton Golopenția a sfârșit în temniță, în 1951, la 42 de ani. Și rezistența în munți a avut ca suport patriotismul. Cum ar percepe, oare, cei morți în pușcăriile comuniste formula asta, național-comunism, cel mai respingător *mixtum compositum* din câte știu? S-a uitat că Lenin înfiera „mîndria velicorușilor”. Că adevăratele personalități, adevărații exponenți ai culturii de direcție națională au fost puși la index. Cînd mai scădea Răutu (rîu în Basarabia, dar nu la el mă refer acum, ci la dirigitorul ideologic suprem, Leonte Răutu, alintat Leonea și poreclit Cameleonea), se mai strecura ceva despre Iorga, ucis a doua oară de comuniști pentru „naționalism curat”.

Astăzi, alții sînt de vină, domnii mei, nu este așa? În numele altui oportunism (adoranța înfricoșată nu de Marea R, ci de Marea A), *miles gloriosus*, fanfaronul soldat neointernaționalist, declară granițele *history*. Poate că vor dispărea statele, granițele, dar cu națiunile va fi mai complicat. Sentimentul național e un sentiment foarte încăpățînat și nu dispare ușor. Știm însă de la Berdiaev că „o națiune fără conservatism sănătos (citește *tradiție*, nota mea) e de pieire”. Or, tradiția a ajuns termen de evitat, dacă nu de respins. Și Eminescu, și Goga, și Blaga, și Nae Ionescu, și Petre Țuțea sînt profund controversabili cu toții. A-i cita pare unora un fel de erezie.

„Un român care încearcă să determine vocația neamului său este totdeauna expus să fie rău

înțeles”, nota C. Rădulescu-Motru în capitolul *Vocația românilor* al cărții sale, *Vocația, factor hotărâtor în cultura popoarelor*, ed. Casa Școalelor, 1932. Reușita unui savant care n-a uitat să simtă românește e contestată isteric. L-am numit pe Mircea Eliade, decanul studiului despre religiile lumii în America.

Iuventutea, așa cum a fost învățată de americaniți, cu varianta europeniți, se distanțează ironic de raportarea la patrie, nesocotind revolta disperată a lui Octavian Paler: „Un om are o singură patrie, restul fiind țări” (*Știrea zilei*, 26 iulie, 2006). Și cel mai vertical gazetar al tranziției a fost luat peste picior, cum c-ar fi folosit tăria din dotarea studioului. Sau, mai știi, i s-o fi urcat la cap „mustul care fierbe”, adică naționalismul.

Patrie? Borș cu știr!, formulează o definiție, aplaudată de critică, „băiuței” nu demult poliromizați.

În tramvaiul de Baza 3, un licean râde de un bătrîn:

„Ha, ha, moșu citește *Dosarele istoriei*, fraieru’!”.

Doar nu se mai poartă istoria *gesta*, modelatoare.

Tineretul, bășcălios la ideea „treptelor de jertfă” (T. Maiorescu), se jenează de un cuvînt ca suveranitate, deși îl avem în țară și pe suveran. Ce gîndește oare suveranul despre asta? Sînge s-a tot vărsat în România. Cine a tras, cine n-a tras în decembrie nu știm, dar s-a murit în numele unui patriotism firesc.

Și-n timp ce minoritarii își exhibă etnia tutelară, noi, românii, cultivăm oroarea de identitatea noastră, neapărat primitivă, tribală, anacronică. Un eseist, îngropat totuși cu salve de tun, spunea la Iosif Sava-n emisiune că patriotismul nu-i decît „o strîngere de buci”. Ne umflă rîsul de „sentimentul românesc al ființei”, nu și de sentimentul numit Europa. Vrem să fim foarte greci, foarte armeni, foarte slavi, chiar foarte lipoveni, numai foarte români nu.

Departate de mine să aplaud discursul frazeologic festiv, poezia patriotică infestată și astăzi de ideologie. Detest tacticile primitive în educarea patriotismului, asocierea țară-PCR (Alex Ștefănescu mă sprijină în *Gheața din calorifere și gheața din whisky*: „patriotismul socialist, combinație imposibilă, la fel de dizgrațioasă ca o pasăre șampilată”). Și pot să pricep de ce s-au atacat, postdechembrist, în replică, patriotismul și poezia patriotică „la calup”; nu pricep însă de ce se atacă încrederea în sine a unui popor, ca și cum încrederea asta ar fi comunistă. Se cuvine să fie anatemizați propagandiștii cațavenci care au utilizat-o, nu Eminescu, nu Coșbuc, nu Goga.

În perioada sovietizării, *patriot* însemna element moral compromis, ca și după '89. *Zoon sovieticus* a propus într-o plenară de Partid unic, în anii cincizeci, schimbarea alfabetului latin cu cel slav. Cu urmări grave peste timp, dacă *homo europeus* susține roeslerian, negru pe albul „Daciei literare” și-n deschiderea revistei:

„Etnic, probabil că sîntem slavi romanizați, slavi din sud și din nord, pe care s-a altoit o cantitate enormă de elemente alogene”. Și *dăscăloșnic* (mulțumesc, Paul Goma!): „am avut de la început o formație paradoxală: slavi romanizați. Limba este romanică, dar cu multe elemente slave”.

Mă mir că n-a fost citat și Edward Gibon, care credea (oho!, la început de secol XIX), că valahii și moldovenii sînt slavi, ca și Ștefan cel Mare.

Citez dintr-o „arhivă sentimentală” a lui Paul Anghel (s-a dus, amărît de recidiva aceluia *impuls al distrugerii*): „Cred că românii trec ciclic prin distrugere: tradiții, instituții, legi, documente”; „se reîncepe de la zero, cu euforia de a constata că ceva totuși a mai rămas în picioare: teritoriul și limba”.

„Etnic, probabil ca sîntem slavi romanizați, slavi din sud și din nord, pe care s-a altoit o cantitate enormă din elemente alogene”. Și, *dăscăloșnic* (mulțumesc, Paul Goma!): „am avut de la început o formație paradoxală: slavi romanizați. Limba este romanică, dar cu multe elemente slave”. Mă mir că n-a fost citat și Edward Gibon, care credea (oho!, la început de secol XIX) că valahii și moldovenii sînt slavi, ca și Ștefan cel Mare.

Numai că teritoriul pare a fi negociabil. Nu spunea, într-un interviu pentru ziarul austriac „Die Presse”, ministrul nostru de Externe că „România trebuie privită aproape ca un stat federal”, dacă nu cumva s-a strecurat vreo greșeală de traducere? „Multe vor fi adevărate și multe scornite” de presă, ca să zic și eu ca Slavici despre Lică Sămădăul, dar acordul Gojdu cu Ungaria a cui operă este?

Așadar, sînt vizate punctele cele mai durabile: teritoriul (pînă la România Mare, țara se tot micșorează) și limba, singura emisiune pledînd pentru cultivarea ei pe postul național de televiziune fiind suprimată. Ne-am luat, cum ar veni, vacanță de la exprimarea corectă.

Alergicii la cuvîntul *nepereche* (deși n-avem de ales decît între Eminescu și Eminescu, nu între Eminescu și altcineva, chit că pentru obedientul mereu re-dirijabil atîrnă mai greu în balanța valorii... Carmen Sylva) cultivă complexul de inferioritate al românilor, disprețul pentru *vulgata* istorică și culturală a românismului. Repet: nu mă deranjează reflecțiile critice privindu-i pe clasici, ci tîrîtul în derizoriu. Ca acel concurs *internet(ot)ic* (mulțumesc, Anișoara Pițu!), *Pune-l pe Eminescu la produs*:

„Asociază numele Imensului de un produs capabil să satisfacă prozaica posteritate”.

Cum ar fi bere *Mai am un singur dor*, ulei de la bunelu Eminescu, muștar *La steaua*, poate și supozitoare *Cum nu vii tu, Țepeș Doamne*.

În acest context, cînd exercițiul de tăgăduire a capodoperelor e în floare, profesorul C. Manolache de la Ploiești editează *à rebours* o antologie din poezia patriotică a lui Nichita Stănescu, *Eu nu mă spăl de poporul meu*, Libertas, 2006. Cînd căutăm Japonia din noi, ne lăudăm cu Siamul din noi, cu Portugalia din noi și nu cu România din noi, cînd sintagma *totdeauna, țara* a devenit *totdeauna, Tzara* (de precizat pentru tzariști: cînd Eugène Ionesco a tradus Urmuz pentru Gallimard, intens focalizatul Tzara a protestat, a făcut presiuni, nu cumva să rezulte că suprarealismul lui are rădăcini în literatura română, pe la Buzău), a scoate de sub tipar un volum din versurile *pro țară* ale lui Nichita Stănescu e act de curaj. A fi normal în România tranziției e dovadă de temeritate. Să scrii despre Nichita Stănescu și încă despre poezia sa patriotică e periculos: direcția nouă e omul global, transetnic. Și asta chiar în necunoașterea lui Samuel Huntington care scria în *Ciocnirea civilizațiilor*: „interesul național derivă din identitatea națională. Trebuie să știm cine sîntem înainte de a ști care ne sînt interesele”.

Nichita Stănescu se trufește, ca să zic așa, că-i român și-i stă bine. Pentru că e de origine vizibil românească, deși detractorii săi fac mare caz de mama rusă și de tată, după numele de familie, țigan.

Iată și replica lui Nichita ploieșteanul: „Naționalitatea nu este o analiză de sînge, ci o opțiune”.

Și încă: „A-ți iubi patria trebuie să binemeriți a ți-o iubi. Nu orice mijlocitor poate să iubească o patrie”.

Comentatori situați în afara bunului-simț, dar și a sănătății mentale au presupus (cu ce argumente?) că, dacă ar fi trăit, Nichita Stănescu ar fi fost membru PSD ori PRM. „*Frappons d’abord, nous nous expliquerons après*”. Asta dacă mai explicăm vreodată. În ce mă privește, cred că Nichita Stănescu ar fi dorit țării sale o re-întemeiere curată.

Comparați:

„O, patrie, –/ tu/ săgeată/ cu care trag în inima infinitului”, care deschide antologia profesorului C. Manolache și o poezie semnată Sorin Golea: „Țara/ este locul unde fratele meu/ mă va omorî/ totdeauna”.

Cu îngăduința redactorului-șef al „Bucovinei literare”, Ion Beldeanu, propun cititorilor un decupaj din decupaj, să vedem împreună dacă, la re-lectură, poezia de dragoste de țară a lui Nichita Stănescu rezistă:

„Pantha Rhei, se-nfioară/ tot ce curge, numai tu/ în mijloc de vieți stai, țară,/ pururea atunci și-acu” (*Pantha Rhei*).

„I-am jupuit pielea de pe el/și sub piele i-am găsit tot piele!/ I-am spart ochiul și sub ochi/ i-am găsit tot ochi!/ I-am smuls limba/ și sub limbă i-am găsit/ tot limbă, împărate!// I-am tăiat inima/dar sub ea aflăm tot inimă!/ I-am despicat fruntea/ dar sub ea aflăm tot frunte!/ I-am frînt șira spinării/ dar sub ea aflăm tot șira/ spinării, împărate! (Nod 2).

„mă înzeiam, mă înzeiam,/ nu mai muream, nu mai muream,/ În brațul meu întins și rece/ ca sceptru eu țineam ce nu mai trece, –/ și fix eram,/ piatră eram –/ și nici pămîntul nu-l roteam/ nu răsăream, nu apuneam, –/ și țara mea era un geam/ prin care nimeni nu privea,/ Stam rege fix, de piatră și de stea/ ținînd oprit cuvîntu-n gura mea,/ necîntător” (Nod 11).

„Să tragi în propria ta țară/ fără să știi că este propria ta mamă,/ Nu te iartă de mizerie,/ lepădatule, înainte de vreme,/ sabie pe care s-au urinat toate fecioarele./ Arma ta e jegul luminii./ Mila sîngelui scurs/ n-o să ți-o împodobească niciodată.// Te blestem:/ Să stai îmbrățișat cu propria ta crimă, să-ți putrezească în brațe/ cîinele inimii tale” (Oedip soldat).

„Doamne, apără poporul român,/ Ai grijă de el și/ apără-!// El este al tău/ cu blîndețea lui de miel/ și cu răbdarea lui de taur, /cu omenia lui/ de floare de zăpadă/ ce se vede pe geam, Doamne,/ pe fereastră și pe libertate!/ Doamne,/ poporul meu nu se spală de mine!/ Eu nu mă spal/ de poporul meu!// Apără, Doamne, poporul român/ și nu te spăla de el!/ Pe maică-mea/ care m-a născut pe mine/ am dăruit-o poporului român/ Dăruiește-ți, Doamne, / pe maică-ta, care te-a născut pe tine,/ poporului român!// Halleluia!” (Fiind și strigînd).

Nichita Stănescu a aruncat mănua în arena poeziei patriotice. Cine-o ridică?

„Bucovina literară”, august-septembrie 2006

MIC TRATAT DE INCORECTITUDINE POLITICĂ SAU ETICA ȘI ZETETICA

„Apreciez numai adevărurile vitale, organice și spermatică fiindcă știu că nu există adevăr, ci numai adevăruri vii, fructe ale neliniștii noastre.”

E.M. Cioran

În cuvîntul prefațial la *Insem(i)nările Magistrului din Cajvana*, apărute în veșmînt tipografic *haute couture* la editura Nemira, 2005, Ciprian Șiulea glosează pe marginea proiectului de viitor schițat de Luca Pițu „studentilor recentii”. Reșapați, conform „corectitudinii politice sincronizatoare”, după un model de gîndire și de comportament fără „diferența” căreia îi spunem „adio”. Fi-vor ei: „inculți, analfabeți, prost crescuți, superficiali, dezorientați, televizați, prizonierii gîndirii unice cît congenerii lor din Uni-versitățile Americane, hedoniști, nombriști, egolatri, omnivori, beutori, pulsionali, dîrdîitori, suficienți, cîrcotași, codași, friguroși, neserioși, dubioși, calamburgii, bolunzi, cilibii, nemotivați, colorați, zăbăuci, ușurateci, lunateci, rahitici, zănateci, pîrpirii, nevricoși, fricoși, urduroși, mucoși, buboși, coleroși, mofturoși, mameluci, sfrijiiți, ticăiiți, ai conjuncției *deci* ibovnici nărașiți, echivalenți, interschimbabili, menajabili, zărghiți, derutați, încrîncenați, omfaloscopici, devirilizanți, înghețați, costelivi, răgușiți, fîrîngăi, manipulabili, labili, mobili (...)” și enumerarea pițuacă de ponoase și năravuri continuă, fără să le omită pe cele mai grave: *cocoșabili* și *neisprăviți*.

„Sigur, această frază singură, crede C. Șiulea, ar justifica înființarea și activitatea pe zece ani

a unei Comisii împotriva incorectitudinii politice”. Care corectitudine tare mai seamănă (istoria își cam trage secvențele la xerox) cu repugnanta *principialitate*: „Fiți principiali, tovilor. Dați dovadă de disciplină liber consimțită”, cum eram dresați nu demult să chiuim la unison.

Luca (jurnalul 1975-2005 arată cum și-a construit ipseitatea citind: *Diseminarea* lui Derrida pentru a însemna; a trecut prin Jung fără a jungiza, prin Lacan fără a lacaniza; Revel nu l-a făcut să reveleze, nici Bachelard să bachelardizeze) nu putea rămîne *post annum* 1989 decît același adversar al ideilor primite, sfidînd orice *tabu* ideologic. Tematica impusă ori indusă de *Politrucii Corectitudinii Ideologhicești*, spre a le spune ca el, îi repugnă. Or, oportunismul (temei) e maladie grea, adevărat *Rău de România*, greu vindecabil. Se află în gena românului stereotip știința și plăcerea de-a colabora cu ultimul ocupant. De reținut că în România un singur gazetar a fost condamnat la moarte (în contumacie) pentru delict de opinie: Pamfil Șeicaru. Și a murit sărac lipit, înmormîntat pe cheltuiala lui Vasile C. Dumitrescu, editorul ziarului „Curentul”, în exil.

Magister ot Cajvana a traversat socialismul constant „nesocialist”, dar și epatînd. Nu *le bourgeois*, ci *les communistes*. A navetat *esențial* între culturi și biblioteci („Ce faci, Luca?”; „Tocmai am coborît de la Documentare. Am mai cosit o bucată de Foucault”). Le-a scăpat făuritorilor de minți tipizate ca apartamentele de bloc, evadînd în orizontul erudiției. A scos din ațipire cîte o carte rară sau vreun studiu uitat, fără ca livrescul trăirist (lectura intens trăită) să-l desprindă de mundanul adnotat repulsiv.

Lucullus Pitulus nu a gîndit și nu gîndește *pe urmele*, nu-i ambidextru (el zice *culuntrist*), nu comite „îndreptări de stînga” ori „stîngăcii de dreapta” (patente Dan C. Mihăilescu) și-i consecvent în a folosi apa tare pentru *colaboi*. Inflexibil cu conștiințele *à vendre*, evită decis „compromisul cu compromisul”, ca să-l citez pe autorul celui alt cuvînt, postfațial, Gheorghe Grigurcu.

Iepoca nici nu prea-i alta: profii de socialism științific și-au însușit primii lozincile circumstanțiale (ca, la Iaș, toava Elena Puha, adeptă a neotomismului), profii de ateism ridică biserici (predilect, catedrale catolice: *habemus papam!*); filotalitarii propovăduiesc democrația. S-a ajuns ca procesul crimelor comunismului să-l facă înșiși comuniștii pur sînge și procesul Securității să fie cerut de gradele de albastru. Informatorii au rămas pe locurile lor, chiar în UR. Certificatul de purificare morală e acordat pe sărite, dacă Sorin Toma, spre pildă, a fost absolvit de anihilarea lui Arghezi, în timp ce poetul continuă să fie declarat *prostituată politică*; Vicu Mândra, spre altă pildă, a fost făcut profesor pe scurtătură, prin salt revoluționar de la lector la profesor, în timp ce G. Călinescu, victima sa, e judecat pentru colaboraționismul sonor („Studiați pe muncitor!”). Executat cu zel *după* ce-a fost mazilit din Universitate cu contribuția fostului student, care l-a trecut prin „Flacăra”, acuzîndu-l de „purism și maioreșcianism”. Echivala cu o ardere de tot.

Luca Pițu este crunt la mînie (nu și vărsătoriu de sînge nevinovat) cu delobotomizații prin operație marxistă, dar și cu aceia care dețin ideologia „corectă” la zi. Firește, după „săpături temeinice în cestiune”, armele polemistului fiind argumentul, citatul exact, nicidecum reaua-credință.

A fost „epurat” în an școlar '87-'88 ca „element imoral și nociv”, periclitînd (de)formarea comunistă a tinerimii. Alte acuze în limba de lemn și-n cea de beton a forurilor: „asocial și neintegrat în colectiv”. În fapt, colectivul era alergic la stilul judecății Lukas Pitz, fără fisură, privind „potlogărele” de la examene, „găină-remele” de la inspecțiile de grad, de unde și numeroasele fricțiuni și ficțiuni pe seama sa. Frica de profesionalismul lui Luca i-a făcut pe mulți să răsufle ușurați cînd „elementul” a fost rejectat. Post lovituție, corpul profesoral, în cap cu decanul Al. Andriescu, a fost nevoit să-și ceară iertare, Luca Pițu cunoscînd și limba de cîrpă a scuzelor domnilor colegi. În jocul de-a șoarecele și pisica, nu cîștigă numai pisica. Face însă parte din absurdul democrației să fie iarăși coleg cu gradații din „Cuza”, dar și cu progeniturile coloneilor care l-au percheziționat/interogat/ anchetat, ba i-au dat și formularele mari, ca să-l zvîrle din țară. Luca nu le-a completat.

Nespăimit cum este, în cea mai urâtă toamnă a dictatorului, a „denigrat” regimul ceaușesc și „realizările”, dând interviuri riscate lui Gilles Schiller de la „Liberation”, lui Neculai Constantin Munteanu și lui Dorin Tudoran. Neresignatul a ajuns în arest la domiciliu. Amenzile le-a plătit la miliție, pe formulare de contravenție auto, el neavînd nici mașină, nici doctrină îngurgitată. A continuat să fie *pourfendeur* al „listașilor”, al clientelurilor, al „univercumetriilor”. Pentru semi-analfabeți (mitocanul universitar se conservă bine, ca orice specie primitivă), împlătește spornic biciul ca Lică Sămădăul, să atingă bine la *semni... ficat* (mulțumesc, Șerban Foarță!). Doctorul Luke McPittou are un hap amar și pentru *voleurs des mots*, cum le zice Michel Schneider plagiatorilor.

Magisterkas Van Aeus nu figurează în manuale, cum ar trebui, lipsește din compendii, nu-i de găsit pe lista „Feșterului Manolo”, nu i se aduc laude la kil, ca hainele *second-hand*, nu-i *intello* ultramediatisat ca Adrian Cioroianu, nici revelația a două secole, XX și XXI, ca Patapievici. N-are serie de autor la Humanitas. Comitetul de Inițiativă pentru Desecurizarea Universității iașiote mai va să funcționeze, ca și Liga pentru Decumetriizarea aceleiași instituții, dar Comisia Împotriva Incorectitudinii Politice pare a activa, dacă Luca *e singur* conferențiar *printre profesori*. Drumul solitar nu duce la vîrf în ierarhia universitară, ba și cu un rucsac *full* de cărți în spate. Autori de o *carte*, scoasă cu aport bănesc în vreo trei-patru exemplare, *au parte*, sînt apreciați pentru Întregul Operei. Mulți *se crizează* – verb *internet(ot)ic* – cînd îi aud de nume. Dan C-ul mărturisește că, după publicarea lui Luca în „LAI”, i s-a tot reproșat: „Te compromiți cu Luca Pițu”, cu varianta „Te discreditezi cu Luca Pițu”. Și mie mi s-au numărat ceasurile pînă cînd o să-mi toflegească un articulete sau o să-mi comande harakiri. Îmi asum riscul pentru un *brin de causette* cu Lucasito Pituso, altfel spus, taclaua noastră săptămînală. Spectacolul uluitoarei sale științe de carte e rarisim. Te trece, dacă îl poți urma, din gîndem în gîndem. Conversația lui e ca un fel de *patchwork* amețitor de colorat. *Naractor* de elită, înșiră și de-șiră fire; te prinde cu momeala unui amănunt picant de istorie literară, cu o secvență de saga bucovineană, cu etno-turisme ori cu o istorioară stuproasă. Colo, un neologism sclipicios, asociat năzdrăvan cu un petec de bucoavnă; o scamă de poezie lîngă alta de politicie; un fragment de cozerie ușoară lîngă o descindere erudită în etimon și *patchwork*-ul înflorește. Sigur că mai înfige sula, exorcist, cu un cuvînt de afurisenie, într-un nod urît: Securitatea.

„Face abuz de bibliografie”, l-a criticat cineva. Nu abuz, ci obuz (cum stîlcea *pa ruski iazîk* Mihai Novicov, lampadoforul jdanovist de import), țintit spre impostură, incompetență, superficialitate.

Trecut prin filtrul Luca, orice text, de la Jean-Jacques Rousseau la Slavici, devine captivant. Ferice de studenții săi, beneficiari de sămînța mirabilă seminarială, generos răspîndită, să le aducă roadă în minte. Luca Pițu aruncă, precum o arteziană, un șuvoi de note și paranote și notule, cum numai un Creangă girardizat ca el poate face. „Luați, dragii mei și abuzați”, îndemna vărul Gavril pe meseni, în Cajvana natală.

Tezele și temele prilejuale le disprețuiește. Poprirea de la anume subiecte îl incită, pentru că îl bate gîndul, nu vîntul.

„Niciodată, insem(i)na oblu eseistul, nu ne va fi flatat excesivamente calificativul de european, pentru că lumina vine și din Orient, și din Nord, hiperboreeană, și de la Miazăzi, mediteraneană”.

Și asta cînd se țin mănoase și lăptoase conferințe despre *Homo* exclusiv *Europeus*. Mi-a fost dat să o ascult pe o sprintără etnoloagă, autoarea studiului *Patul – punct fierbinte în gospodăria sătească*, vorbind despre *Femeia europeană* (în pronunție personalizată), cetățeană a lumii în satul global din sălajul Zalăului. Închid paranteza, ca să aduc precizarea că Luca propune „înțelegere depasionată”, statornicii săi cititori știind că nu se teme să calce pe terenul minat al ideologiilor rele sau mai puțin bune.

Alte așa-zise delict de opinie? Apologemele, rare la el, pentru Paul Goma, Omul din

Belleville, și pentru „inglobatorul” Marian Popa; statutul postsocialist al culturnicilor evrei: de ce, la urma urmelor, Z. Ornea nu suporta „opera remaniată” a lui Cioran, *Schimbarea la față a României*, când el însuși și-a „remaniat” proletcultismul?; „trecut deocheat” (ca să uzez de calificativul Martei Petreu) înseamnă și admirația lui Cioran pentru Hitler, și admirația lui Ornea pentru Lenin-Stalin. De tinerețe.

Să mai înșir și alte „incorectitudini”? Încălcarea interdicției de-a compara Shoah-ul cu Gulagul și nazismul cu comunismul, taxarea „neguțătorilor de Shoah” și a „ausvițierii Istoriei universale”. Un *Nu* ionescian primesc profitorii de burse și granturi pentru deplasări, întru aprofundarea oportună a relațiilor româno-ebree. Mai ales foștii protocroniști, deveniți agenți haustologici. Mă opresc aici, ca să nu aducă ce scriu a raport ori a notă informativă; să declanșeze autosesizarea Corecțiilor Politici și să-l trimită pe Luca la Cremenal.

Un biografem incomod, premeditînd efectul, a *pixuat* Pițu într-o notă de jurnal '81: Al. Călinescu i-a refuzat pentru „Dialog”, revista studentină unde Luca practica subversivul estetizant, articolul *Grecii din Pont față cu alteritatea*, pe motiv că e prea filosemit. A apărut în „Luceafărul”, prin intervenția lui Cezar Ivănescu, L.P. găsindu-se în '86 în divanul chesaro-ivănesc de la Casa Scînteii, ce avea să fie desființat. Cîtă adendă, atîta amendă!

Cultura dez-ideologizată e încă o utopie, nu și relativizarea ideologiilor, cum propune Ciprian Șiulea în *Retori, simulacre, imposturi*. N-am scăpat nici de „comandă socială”. Dar vrem cu adevărat să scăpăm? Mult timp am crezut (și m-am înșelat) că occidentalii sînt foarte exigenți cu esticii din cauza comunismului. Rezervele vin din *imitatio in integrum* care ne caracterizează. Cîți la sută dintre scriitori au fost și sînt de partea Puterii? Majoritatea. Echipele adverse de după '89 nici nu respectă regula jocului măcar. Ca să cobor și eu în sub-solul cuvintelor, cum ne învăța profesorul nostru de Filologie romanică, Ștefan Cuciureanu, m. 1987, *pitac* înseamnă... *ordonanță*, iar *sudit* (Suditu e nume comun, prea comun), *supus străin*.

Luca Pițu teoretizează situarea în *Neputere* și-n *Neputoare*, minoritar în concepție. Ideii de angajare îi dă înțeleles cioranian: „O angajare față de tine însuși și nu față de celălalt” (*Exerciții de admirație*). Cere normă etică și nu minimă. Scriitorul s-a învățat să fie treaptă de scară pentru ierarhii; să fie călcat, dar să rămîină treaptă, nu în afara scării, a căii *ortodoxe*. Luca Pițu nu-i dus la o astfel de biserică. Nu numai că nu membrează în USSR, dar a și refuzat (din altă utopie, ecologică) Premiul pentru Eseu al Uniunii Scriitorilor, în 1991. Așa cum refuză Realpolitica, Geopolitica, Untcultura.